

О.Я.Бабак, Г.Д. Фадеєнко, В.І. Молодан, О.В. Грязнова, О.В. Гончар
НАВЧАННЯ В МАГІСТРАТУРІ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ
МЕДИЦИНИ №1 ТА КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ

Харківський національний медичний університет

Кафедра внутрішньої медицини №1 та клінічної фармакології

Будь-яка наукова школа визначається не тільки здобутками її провідних представників, а й залученням молодих дослідників, здатністю передавати їм необхідні знання і навички, і таким чином відтворюватися в нових поколіннях вчених. Невимірний внесок у розвиток терапевтичної наукової школи в нашій країні належить Любов Трофимівні Малій - дійсному члену Національної академії наук України, першому директору Інституту терапії АМН України. Будучи завідувачем кафедрою Л.Т. Мала проявляла чуйну увагу до починаючих вчених, організовувала зустрічі з молодими лікарями, загально визнані її доброзичливість, здатність до співпереживання, готовність допомогти. Сьогодні керівники і співробітники кафедри внутрішньої медицини № 1 та клінічної фармакології Харківського національного медичного університету віддано бережуть ці традиції. Щорічно проводяться різні конференції молодих вчених, інтернів, невід'ємною частиною роботи Інституту терапії стали регулярні Дні терапевтів та кардіологів, які забезпечують повноцінне залучення молодих лікарів у науково-терапевтичний процес.

На базі кафедри функціонує заочна магістратура, навчання в якій триває 2 роки. Робота магістрантів виконується в рамках НДР кафедри. Завідувач кафедрою, д.мед.н., професор О.Я. Бабак, а також професор кафедри Г.Д. Фадеєнко і доцент кафедри, відповідальний за наукову роботу, В.І. Молодан координують роботу молодих вчених. Кафедра займається питаннями артеріальної гіпертензії на тлі метаболічних порушень, що є актуальним в даний час. Також вивчаються генетичні аспекти проблеми, а

саме, поліморфізм генів, що беруть участь в патогенезі гіпертонічної хвороби, і пов'язана з цим фармакокінетика лікарських засобів.

З 2004 року на кафедрі захистилися 25 магістрантів. На протязі з 2010 по 2012 р.р. виконані 8 магістерських робіт, 5 з яких захищені в 2011 році. У поточному році магістрантами проводиться підготовка наступних робіт: «Вплив I/D поліморфізму гена АПФ на ефективність антигіпертензивної терапії у хворих на гіпертонічну хворобу з ожирінням», О.В.Гончаря, «Особливості лікування хворих на гіпертонічну хворобу в поєднанні з цукровим діабетом II типу в залежності від поліморфізму генів PPAR γ і AT1R», О.В.Грязнова, «Поліморфізм генів PPAR γ 2 і ACE і його вплив на формування патогенетичних порушень у хворих з артеріальною гіпертензією та інсулінорезистентністю», М.М. Зайцева.

На першому етапі проводився набір хворих на базі Інституту терапії та двадцять восьмої ХМКЛ. Відповідно до цілей і завдань дослідження склалися індивідуальні карти обстеження тематичних хворих. Крім стандартного переліку додаткових методів дослідження, регламентованих затвердженими Міністерством охорони здоров'я України протоколами надання медичної допомоги населенню, програма обстеження включала специфічні для кожного дослідження лабораторні та інструментальні параметри (ліпідний спектр крові, інсулінемія, типування генів-кандидатів і т.п.). Надалі згідно складеної програми магістрантами проводилося безпосереднє обстеження хворих. Формування клінічних груп пацієнтів проводилося магістрантами самостійно під керівництвом завідувача кафедри д.мед.н., професора О.Я. Бабака. Контроль та консультативну допомогу при наборі хворих надавали професор Г.Д. Фадеєнко, та доцент В.І.Молодан, а також старші наукові співробітники відділів артеріальної гіпертензії та ішемічної хвороби серця. Біохімічні обстеження виконувалися на базі проблемної лабораторії кафедри під керівництвом старшого наукового співробітника Н.В. Ярмиш, дослідження поліморфізмів генів проводилося в ПЛР-лабораторії Інституту терапії. Магістранти знайомилися з виконанням

методик і безпосередньо брали участь у дослідженнях. Надалі проводився статистичний аналіз отриманих результатів. Вибір статистичних методів виконувався магістрантами після консультації з фахівцями з медичної статистики зі штату ІТАМНУ.

В результаті проведених магістрантами кафедри в 2011-2012 рр.. досліджень було отримано ряд цікавих результатів.

Так, у роботі О.В. Гончара «Вплив I / D поліморфізму гена АПФ на ефективність антигіпертензивної терапії у хворих на гіпертонічну хворобу з ожирінням» було показано, що в групах пацієнтів з різними генотипами АПФ більш виражена гіпотензивна дія раміприлу спостерігалася в осіб з гомозиготним типом успадкування I алеля, індапаміду - у носіїв D алеля. Зворотний розвиток гіпертрофії лівого шлуночка під впливом терапії обома препаратами виявився найбільш вираженим у групі носіїв генотипу DD, при цьому самим чутливим показником виявилась відносна товщина стінок ЛШ.

В роботі О.В. Грязнової «Особливості лікування хворих на гіпертонічну хворобу в поєднанні з цукровим діабетом II типу в залежності від поліморфізму генів PPAR γ і AT1R» було встановлено, що серед даної групи пацієнтів найбільшу чутливість до лікування блокатором рецепторів до ангіотензину II телмісартаном в дозі 40 мг/добу виявилися носії Pro-алеля гена PPAR γ та A-алеля гена AT1R. Наявність Ала-алеля гена PPAR γ визначало меншу ефективність телмісартану, що вимагало збільшення дози препарату. XAla/AC + CC комбінація досліджуваних генів виявилася найбільш несприятливою стосовно відповіді на проведену терапію.

В дослідження М.М. Зайцевої «Поліморфізм генів PPAR γ 2 і ACE і його вплив на формування патогенетичних порушень у хворих з артеріальною гіпертензією та інсулінорезистентністю» було показано, що перспективним підходом оцінки генетичної схильності до серцево-судинної патології є вивчення генів, що впливають на функціонування регуляторних систем і розвиток гемодинамічних та метаболічних порушень, а саме, гена

ангіотензинперетворюючого ферменту АСЕ та гена рецептора проліферації пероксисом γ (PPAR γ).

Основні матеріали робіт були предметом доповідей та обговорень на наукових конференціях не тільки в Харкові, але і в інших містах (Київ, Донецьк, Івано Франківськ, Одеса та інш.), опубліковано в статтях та збірках тез.

Таким чином, навчання в заочній магістратурі є важливим етапом становлення та формування молодих вчених. Ця система забезпечує якісну підготовку фахівців, орієнтованих на продовження дослідницької діяльності, що володіють методами наукового пізнання, компетентних у питаннях формулювання та застосування наукового апарату дослідження. Крім того, важливим підсумком такого роду діяльності є формування дослідницького стилю мислення і наукового світогляду в цілому.

Перелік використаної літератури

1. Афанасьев Е. Каковы главные составляющие прогресса отечественной медицины? // Здоров'я України. – 2006. - № 9/1.
2. Бабак О.Я. Любовь Трофимовна Малая. Воспоминания об Учителе // Український терапевтичний журнал. – 2009. - 4-7, № 1.
3. Белозерова С. Терапевтические чтения: алгоритмы современной диагностики и лечения внутренних болезней // Здоров'я України. – 2005. - № 125.
4. Мазуренко О., Воронков Л. Академик Малая // Сердечная недостаточность. – 2010. - № 2. – С. 119 – 122.
5. Рачинский И.Д. Учитель: врач, ученый, человек. Любовь Трофимовна Малая // Вісник Сумського державного університету. Серія Медицина.- 2003.- №7(53).- С. 5-10.